

ERFGOED LEIDEN EN OMSTREKEN: UNIEK KENNISCENTRUM IN NEDERLAND

Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO) is hét kennis- en adviescentrum over erfgoed in de Leidse regio. Wij brengen kennis van het verleden bij elkaar en maken deze bruikbaar voor iedereen. Dat doen we vanuit de overtuiging dat erfgoed bijdraagt aan de kwaliteit en identiteit van de moderne leefomgeving. Binnen ELO werken archivisten, bouw- en architectuurhistorici, archeologen en monumentenzorgers zeer nauw samen. Zij informeren en adviseren belangstellenden en belanghebbenden over de geschiedenis van Leiden en de regio, en de omgang met de overblijfselen daarvan. Die brede benadering van de lokale geschiedenis is uniek in Nederland. Het maakt onderzoek effectiever en het delen van kennis gemakkelijker. Zo wordt ons beeld van het verleden nóg completer.

ERFGOED LEIDEN EN OMSTREKEN

IN CIJFERS

1847	1893	1915
aanstelling eerste stadsarchivaris	eerste gemeente- archiegebouw in Nederland	inventarisatie Leidse monumenten

DELEN VAN KENNIS

Erfgoed bewaren en bewaken is onze taak, het ontsluiten en ontwikkelen ervan is onze ambitie. Waardevol erfgoed moet worden beschermd, maar niet afgeschermd. Onze medewerkers denken bij bouwplannen graag mee over oplossingen die recht doen aan de ontwikkelwensen én de waarde van het erfgoed. We archiveren en documenteren niet alleen erfgoed, maar werken ook hard aan het ontsluiten ervan. Op digitaal gebied behoren we daarin tot de voorlopers in Nederland. Mede dankzij onze vele vrijwilligers – tot in Botswana aan toe! – is steeds meer erfgoed informatie van Erfgoed

Leiden en Omstreken digitaal toegankelijk. We krijgen steeds meer online bezoekers. Deze laagdrempelige en kosteloze manier van kennis delen stelt onderzoekers, belanghebbenden en belangstellenden in staat om op hun eigen manier met erfgoed aan de slag te gaan.

Daarnaast publiceren we nieuws, rapporten en onderzoeken. Ook initieert en stimuleert Erfgoed Leiden en Omstreken publicaties over erfgoed, zoals de boekenreeks *Bodem-schatten en Bouwgeheimen*. De Leidse Open Monumentendagen worden actief door ons ondersteund. Ook exposeert Erfgoed Leiden en Omstreken delen uit de collectie via wis-

1938	1965	1993	1994	2001	2013	2013
gemeentelijke monumenten-verordening	aparte afdeling Monumentenzorg	aanstelling stads-archeoloog	aansluiting eerste regio-gemeente (Zoeterwoude)	start bouw-historisch onderzoek	uitbrengen integrale onderzoeks-agenda	samengaan Erfgoed Leiden en Omstreken

seltentoonstellingen. Erfgoededucatie is een belangrijk speerpunt voor Erfgoed Leiden en Omstreken waarmee een groot deel van de jeugd in de regio wordt bereikt. In 2012 werd dit bekroond met de *MaS Ambassadeursprijs Erfgoedsector* en in 2013 ontving het lespakket 'Naar de stad?' de *Prijs der Nederlandse publieksarcheologie*.

SINDS 1847 EN SPRINGLEVEND

Erfgoed Leiden en Omstreken is een jonge erfgoedinstelling met een respectabel verleden. In 1847 wordt Rammelman Elsevier aangesteld als stadsarchivaris, eerst onbezoldigd en in 1855 mét salaris. Aan

de Boisoetkade wordt in 1893, als eerste in Nederland, een gemeentearchief gebouwd. In 1915 worden de eerste monumenten in Leiden geïnventariseerd. In 1938 stelt de gemeente een verordening op om monumenten te beschermen. In 1965 krijgt Leiden een afdeling Monumentenzorg. De toegevoegde expertises archeologie (1993) en bouwhistorie (2001) schrijven in 2013 geschiedenis met het uitbrengen van een geïntegreerde onderzoeksagenda. Hierin bundelen zij hun kennis en geven richting aan toekomstig onderzoek. Een unieke stap in de Nederlandse erfgoedwereld.

MONUMENTEN:

THUIS IN GEBOUWD ERFGOED

Monumenten zijn niet alleen gebouwen en niet alleen mooi. Ze vertellen, net als het archief en het bodemarchief, een belangrijk verhaal over het verleden. Monumentenzorgers, bouw- en architectuurhistorici zorgen voor het behoud van kwaliteit en het niet ongezien verdwijnen van informatie.

Voor de bouwhistoricus is de historische stad één groot 'gebouwd archief'. Hij onderzoekt bouwsporen in muren, vloeren en kapconstructies en herleidt zo de ontwikkelingsgeschiedenis van een pand of stuk stad. Een rondgang met deze specialist door een oud huis is voor de eigenaar vaak een openbaring!

De architectuurhistoricus richt zich meer op de ideeënwereld achter een gebouw. Wat wilde de eigenaar bereiken met zijn nieuwe pand? Waarom werd voor een bepaalde vormgeving gekozen? De architectuurhistoricus plaatst zo een gebouw in een breder perspectief.

De adviseur monumenten adviseert over de historische waarde van een gebouw in het kader van nieuwe ontwikkelingen, zoals (ver)bouw- of slooptactiviteiten. Hierbij houdt hij rekening met de huidige comfortwensen, duurzaamheid en het gebruik. De adviseur cultuurhistorie adviseert hoe bij ontwikkelingsplannen cultuurhistorie de ruimtelijke kwaliteit kan versterken.

ARCHEOLOGIE:

ZORG VOOR HET BODEMARCHIEF

Uit bodemsporen kun je de bewoningsgeschiedenis van een gebied herleiden. Daarom mag niet zomaar overal worden gegraven. Onze archeologen en adviseurs waken over dit 'bodemarchief'.

De bodem en de daarin door mensen achtergelaten sporen en voorwerpen zijn de informatiebron voor archeologen. Over veel kanten van het dagelijks leven is nooit iets vastgelegd. In de vroegste perioden van de geschiedenis kon men zelfs niet schrijven. Het bodemarchief is de enige informatiebron over die tijd. Onze archeologen zetten zich in voor het behoud van deze informatie. Dat doen ze door op te graven en te documenteren, of door ruimtelijke ontwikkelingen zo bij te sturen dat het bodemarchief daarbij gespaard blijft.

De adviseur archeologie geeft voorlichting en adviseert in ruimtelijke orderingspro-

cessen en bouwprojecten waar archeologie een rol speelt. Een belangrijke taak is de toetsing van bouwplannen op de gevolgen voor het bodemarchief en de advisering over het verlenen van een omgevingsvergunning. Erfgoed Leiden en Omstreken doet dat voor Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Rijnwoude, Zoeterwoude en - via de Omgevingsdienst West-Holland - Alphen aan den Rijn, Hillegom en Nieuwkoop.

Leiden heeft sinds 1999 een eigen depot voor archeologische en bouwhistorische vondsten. Ook alle informatie over archeologische opgravingen wordt hier bewaard. Het depot is voor het publiek toegankelijk.

ARCHIEF:

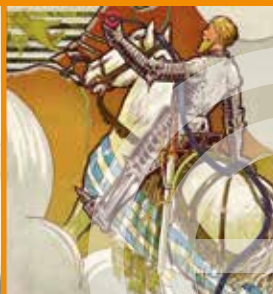
ONS COLLECTIEVE GEHEUGEN

Erfgoed Leiden en Omstreken is méér dan de wettelijke beheerder van gemeentearchieven. Archieven zijn een welhaast onuitputtelijke bron van informatie over het verleden. Zeker in Leiden en omgeving. Archivisten zorgen dat deze informatie ontsloten wordt, archiefinspecteurs waken over een zorgvuldige omgang en restauratoren zorgen voor het behoud van de collectie.

Hoe vervult een gemeente haar taken en hoe gaat het om met de belangen van de burger? Een gemeentelijk archief geeft daarvan een beeld. De zorg daarvoor is in de *Archiefwet 1995* vastgelegd. Artikel 12 regelt dat overheidsorganen archiefbescheiden ouder dan twintig jaar in goede, geordende en toegankelijke staat naar een archiefbewaarplaats moeten overbrengen. Voor de bij Erfgoed Leiden en Omstreken aangesloten gemeenten is dat het Archiefgebouw aan de Boisotkade.

Erfgoed Leiden en Omstreken beheert ook particuliere archieven en andere collecties, zoals van historische prenten, affiches en films. Dat past in het streven naar een evenwichtige collectie die een representatief beeld geeft van de geschiedenis van Leiden en omgeving.

Binnengekomen archiefstukken worden eerst geïnventariseerd voordat het publiek deze kan inzien. Gemeentelijke archiefstukken worden na twintig jaar openbaar. Bij

Door onze kennis te delen kan iedereen met erfgoed aan de slag

---

particuliere archieven bepaalt de schenker of eigenaar zelf deze termijn.

Het uitpluizen van een familiestamboom is vanouds een belangrijke reden voor archiefonderzoek. Recent groeit de belangstelling voor de bewoningsgeschiedenis van huizen. Ook thematisch onderzoek, zoals naar

Leiden tijdens de Tweede Wereldoorlog, neemt toe. In de hedendaagse beeldgerichte cultuur blijkt de grote en goed toegankelijke beeldcollectie van Erfgoed Leiden en Omstreken van toenemende waarde.

VAN EN VOOR DE REGIO

Erfgoed Leiden en Omstreken is gevestigd in Leiden en geworteld in de regio. We voeren erfgoeddiensten uit voor Hillegom, Leiden, Leiderdorp, Noordwijk, Rijnsburg, Sassenheim, Voorhout, Warmond, Zoeterwoude en - via de Omgevingsdienst West-Holland - Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop. Tal van vrijwilligers uit de regio helpen ons bij het beheren en ontsluiten van erfgoed. Onze educatieprojecten brengen veel leerlingen in de regio in contact met erfgoed en onze instelling.

CONTACT EN OPENINGSTIJDEN

Bezoekadres: Boisotkade 2A, 2311 PZ LEIDEN, TEL. 071-516 5355.

Postadres: Postbus 16113, 2301 GC Leiden. E-mail: info@erfgoedleiden.nl.

Internet: www.erfgoedleiden.nl. **Twitter:** @ErfgoedLeiden. **Facebook:** www.facebook.com/ErfgoedLeiden

STUDIEZAAL EN MINI-EXPOSITIES: Boisotkade 2A, 2311 PZ Leiden, tel. 071-516 5355.

Geopend: ma 13.00-17.00 uur, di|do|vr 9.30-17.00 uur, wo gesloten.